

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obchodní rejstřík ve světle novely z.č. 351/2011 Sb.

Dne 1. ledna 2012 nabyla účinnosti novela obchodního zákoníku č. [351/2011](#) Sb., která přinesla v souvislosti s právní úpravou obchodního rejstříku pro praxi řadu nikoli zanedbatelných změn, které se týkají především sídla podnikatele a rejstříkové agendy. Autor ve stručnosti shrnuje hlavní změny a přínosy této novely v návaznosti na zvolené téma a to především v režimu de lege lata.

Dne 27. listopadu 2011 byl ve Sbírce zákonů zveřejněn zákon č. [351/2011](#) Sb. ze dne 27. října 2011, který k datu účinnosti 01. ledna 2012 mění zákon č. [513/1991](#) Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony (dále jen „Novela“). Tato Novela, která by se dala spíše označit za novelu technického rázu, je dle vyjádření Ministra spravedlnosti ČR[1] patrně poslední „větší“ novelou obchodního zákoníku, před jeho nahrazením chystaným novým Zákonem o obchodních korporacích, který je plánován jakožto druhá část rekodifikace soukromého práva a úzce navazuje na návrh nového občanského zákoníku. Aby se však autor tohoto článku přidržel tématu svého příspěvku, je na místě zde zmínit skutečnost, že již roku 2009 po diskuzi v rámci Legislativní rady vlády byla úprava obchodního rejstříku vyjmuta z návrhu Zákona o obchodních korporacích s tím, že bude tato agenda upravená samostatným zákonem, který však k dnešnímu dni neexistuje ani ve formě návrhu, když teprve probíhá diskuze nad koncepčním pojetím tohoto zákona [2]. Novela sama především reaguje na vývoj judikatury českých soudů, na problémy které se v praxi vyskytly a na nedostatky současné právní úpravy související především s transpozičními novelami z. č. [215/2009](#) Sb. a z. č. [420/2009](#) Sb. Tento příspěvek shrnuje a analyzuje dopady, které tato Novela do právního řádu přináší a to zejména se zaměřením na úpravu obchodního rejstříku.

Sídlo podnikatele a místo podnikání

Přijetím novely provedené z.č. [215/2009](#) Sb. [3], došlo ke změně ustanovení § 19c z. č. 40/1064 Sb., občanský zákoník, a tím i ke změně dosavadního chápání koncepce sídla právnických osob, které vycházelo z teorie skutečného sídla a tedy povinnosti právnické osoby mít v zákonem upravené evidenci zapsáno jako své sídlo místo, kde právnická osoba skutečně sídlí. Výše popsaná změna ustanovení § 19c občanského zákoníku odstranila povinnost právnických osob zapisovat do veřejného seznamu své skutečné sídlo[4], což mělo za důsledek porušení principu jednoty zapsaného a skutečného sídla a tím i vyloučení aplikace ustanovení § 29 odst. 6 obchodního zákoníku, na základě kterého může soud i bez návrhu rozhodnout o zrušení společnosti s likvidací[5]. Možnosti vlastníka dotčených nemovitostí docílit výmazu sídla společností užívaného bez právního důvodu tak byly výrazně sníženy.

Z tohoto důvodu novela provedená z. č. [351/2011](#) Sb., po vzoru slovenského obchodního zákoníku[6], jasně vyjadřuje vůli zákonodárce stanovit povinnost podnikatele fyzické osoby (§2 odst.3 obchodního zákoníku), jakož i pro právnické osoby, či lépe řečeno pro podnikatele obecně (§ 2 odst. 2 a § 37 odst. 2 obchodního zákoníku), mít právní důvod užívání prostor, do nichž umístili své sídlo nebo místo

podnikání, a to po celou dobu, kdy jsou tyto prostory zapsané v obchodním rejstříku jako jejich sídlo nebo místo podnikání.

Ustanovení § 2 odst. 3 obchodního zákoníku, pro podnikající fyzické osoby, kromě povinnosti mít právní důvod k užívání prostor pro výkon své podnikatelské činnosti po celou dobu, kdy jsou tyto prostory zapsány jako místo podnikání, nově rozšiřuje definici místa podnikání a to tak, že se místem podnikání rozumí i místo zapsané v jiné zákonem upravené evidenci než v obchodním zákoníku a respektuje tak skutečnost, že místo podnikání mají fakticky i fyzické osoby podnikatelé nezapsaní v obchodním rejstříku. Nově je tak tedy výslovně vtělena povinnost zapsat své skutečné místo podnikání, resp. mít k jeho užívání titul po celou dobu, vedle obchodního rejstříku i do jiné zákonem upravené evidence.[7] Touto změnou se tak obchodnímu rejstříku odebírá úloha výlučného pramene této informace.

V souvislosti s výše popsanou legislativní změnou má nyní soud, který se dozví (např. na podnět vlastníka nemovitosti, či z úřední činnosti státních orgánů), že podnikatel pozbyl právní důvod k užívání sídla, povinnost v souladu s ustanovením § 29 odst. 6 obchodního zákoníku, vyzvat podnikatele ke zjednání nápravy[8] ve stanovené lhůtě a v případě nečinnosti právnické osoby může rozhodnout o jejím zrušení s likvidací. Následky absence právního důvodu užívání prostor jsou pak pro podnikatele - fyzickou osobu upraveny v rámci ustanovení § 58 odst. 2 živnostenského zákona a mohou znamenat až zrušení, nebo pozastavení výkonu živnostenského oprávnění. Jak však vyplývá z důvodové zprávy k zákonu č. [351/2011](#) Sb., je připuštěna a počítá se s dočasnou ztrátou právního důvodu užívání sídla, přičemž však otázkou zůstává, jaká konkrétní doba bude považována za dočasnou ztrátu právního důvodu, na tuto otázku však bude muset odpovědět až praxe.[9]

K samotnému právnímu důvodu k užívání prostor, ve kterých má společnost umístěné své sídlo, je typicky vlastnické právo či smlouva, na jejímž základě může společnost dané nemovitosti užívat. Nejčastěji jde pak o nájemní, příp. podnájemní smlouvu, nebo i jinou dohodu o výlučném nebo nevýlučném užívání daných prostor. K doložení právního důvodu užívání sídla tak postačí i prohlášení vlastníka nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru, že s umístěním sídla souhlasí.

Z důvodu zvýšení právní jistoty je nyní ustanovení § 37 odst. 2, obchodního zákoníku, rozšířeno v tom smyslu, že souhlasné prohlášení vlastníka, nebo osoby oprávněné nakládat s předmětnou nemovitostí, kterým se uděluje souhlas s umístěním sídla, či místa podnikání nesmí být starší tři měsíců a podpisy na něm musí být úředně ověřeny, čímž se zákonodárce snaží reagovat na v minulosti poměrně četné případy podvržených nebo neaktuálních prohlášení, která byla k návrhu na zápis dokládána. Naopak nově v případě, že je právní důvod k užívání předmětných prostor zjištělný z informačních systémů veřejné správy nebo jejich částí, které jsou veřejnými evidencemi (tj. zejména z katastru nemovitostí), není navrhovatel při návrhu na zápis sídla, či místa podnikání do obchodního rejstříku povinen tento právní důvod dokládat, za čímž lze vidět snahu zákonodárce zbytečně nezvyšovat náklady podnikatele spojené se zápisem předmětné skutečnosti do obchodního rejstříku a nezatěžovat tak podnikatele nad míru nezbytně nutnou.

K provedeným legislativním změnám popsaným v tomto odstavci je na místě shrnout, že jejich potřeba vyplynula především v návaznosti na problémy, které vyvstaly v praxi v souvislosti se zápisem sídla, či místa podnikání podnikatele, zejména pak na situaci, kdy podnikateli v době zápisu místa podnikání, či sídla do obchodního rejstříku nebo jiné zákonem upravené evidence sice svědčí právní důvod užívání těchto prostor, ovšem později tento právní důvod odpadne (např. výpověď z nájemní smlouvy) a podnikateli tak zůstává nadále v obchodním rejstříku, či v jiné zákonem upravené evidenci zapsáno sídlo (u PO), či místo podnikání (u FO). Cílem této novely je tedy především zabezpečení lepší ochrany vlastníků prostor, ve kterých mají zapsáno sídlo (místo podnikání) podnikatelé, kteří již fakticky v tomto místě nesídlí a nemají k jeho užívání již právní důvod, což může mít pro vlastníka takových nemovitostí negativní ekonomické dopady.

Rodná čísla, podpisové vzory

V návaznosti na stanoviska Úřadu pro ochranu osobních[10] údajů byl Novelou do ustanovení § 28 obchodního zákoníku vtělen nový odst. 2, na základě kterého se nově rodná čísla fyzických osob již neuvádějí ve vnějších částech obchodního rejstříku a ani v Obchodním věstníku. Rodné číslo je však i nadále zapisováno do vnitřní části obchodního rejstříku, která ale není dostupná pro veřejnost. Vzhledem k tomu, že rodné číslo již není zveřejňovaným údajem v obchodním rejstříku, doplňuje nově ustanovení § 35 písm. d) obchodního zákoníku povinnost vždy zapisovat do obchodního rejstříku nejenom datum narození, ale i rodné číslo, bylo-li přiděleno, když samotné jméno, příjmení a bydliště není u fyzických osob nepodnikatelů dostatečným identifikátorem. Na druhou stranu však listiny, ukládané do sbírky listin, které obsahují rodná čísla, budou zveřejňovány s těmito rodnými čísly i nadále. K tomu zákonodárce uvádí[11], že je odpovědností podnikatelů, zda dokumenty, které do sbírky listin zakládají, tyto údaje obsahují, či nikoliv, když nelze spravedlivě požadovat po soudech, aby předkládané listiny v tomto směru upravovaly, což je vzhledem k nákladné a těžko představitelné administrativě logické.

Novela dále ruší praxí často kritizované ustanovení § 38 odst. 2, obchodního zákoníku, které stanoví povinnost zveřejňovat ve sbírce listin podpisové vzory statutárních orgánů a vedoucích organizačních složek[12]. Za zrušením tohoto ustanovení je patrná snaha zákonodárce čelit zneužívání takto zveřejňovaných podpisových vzorů. V návaznosti na zrušení tohoto odstavce, má nyní rejstříkový soud povinnost na žádost osoby, která má ve sbírce listin uložen svůj podpisový vzor, jakožto osoba oprávněná jednat jménem společnosti, nebo vedoucí organizační složky právnické osoby, tento podpisový vzor ze sbírky listin odstranit. Tato povinnost se vztahuje na listiny uložené do sbírky listin před 1. lednem 2012.

Návrh na zápis do obchodního rejstříku, sbírka listin

V návaznosti na novelu z. č. [351/2011](#) Sb., byla s účinností k 1. lednu 2012 zrušena vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [250/2005](#) Sb., ve znění vyhlášky č. [392/2008](#) Sb., o závazných formulářích na podávání návrhu na zápis do obchodního rejstříku, která stanovovala podobu závazných formulářů a seznam příloh, které mají dokládat zapisované skutečnosti, kde tyto závazné formuláře tvořily přílohu této vyhlášky. Tento systém však nebyl schopen pružně reagovat v praxi, kdy v důsledku sebedrobnější změny formuláře, bylo nutno zahájit legislativní proces za účelem změny vyhlášky, který trval i několik měsíců.

Tuto zrušenou vyhlášku nahradila nová vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [414/2011](#) Sb., o náležitostech formulářů na podávání návrhů do obchodního rejstříku, která byla vydána na základě zmocnění uvedeného v ustanovení § 32 odst. 4 obchodního zákoníku, a která obsahuje již pouze seznam základních náležitostí formulářů, kdežto závazná podoba formulářů a seznam příloh nyní zveřejňuje Ministerstvo spravedlnosti na svých internetových stránkách.[13]

S účinností Novely dále odpadá s ohledem na elektronizaci sbírky listin povinnost předkládat listiny, jimiž se dokládá návrh na zápis do obchodního rejstříku, ve dvojím vyhotovení. Když dvojí vyhotovování předkládaných listin zvyšuje náklady rejstříkového soudu na administraci a bez zjevného účelu nadměrně zatěžuje podnikatele.

Závěrem

Změny provedené novelou č. [351/2011](#) Sb., lze označit z praktického hlediska a z pohledu obchodního rejstříku za přínosné, když reflektují a snaží se reagovat na v praxi nejožehavější problémy spojené s tímto institutem. A lze shrnout, že tato novela ve výsledku přinesla do podnikatelského prostředí příznivé dopady a přispěla ke zvýšení právní jistoty jak podnikatelů, tak

subjektů, kteří s nimi vstupují do právních vztahů.

Mgr. Ondřej Stehlík,

advokátní koncipient a doktorand Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

[1] Viz dále: NACHTMAN F., TÝBLOVÁ M., BROŽOVÁ K. Z obchodního rejstříku zmizí rodná čísla, rozhodli poslanci. Zprávy.kurzy.cz [online]. 2011. [citováno 06. 02. 2012]. Dostupné na [www >>> zde](#).

[2] Viz dále: Dostupné na internetových stránkách Hospodářské komory České republiky. Dostupné na [www >>> zde](#).

[3] Novela provedená z.č. [215/2009](#) Sb., jakožto transpoziční novela reagovala na potřebu zohlednit v českém právním řádu judikaturu Evropského soudního dvora a to zejména na rozhodnutí ESD ve věci ,Uberseering Case C-208/00, ze dne 5 listopadu 2002 a Inspire Art Case C-167/01, ze dne 30. září 2003.

[4] Obchodní zákoník sice v § 37 odst. 2 stanoví, že právnická osoba při návrhu na zápis sídla do obchodního rejstříku doloží právní důvod užívání prostor a totéž v případě změny sídla, avšak nestanoví, co se stane v případě, pokud tento právní důvod ztratí. Z ustanovení § 200d odst. 1 písm. e), z.č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, se dá sice dovodit povinnost právnické osoby opatřit si k zapsanému sídlu nový právní důvod, či sídlo přemístit do prostor, kde právní důvod užívání má. Soudní praxe však nebyla v tomto názoru jednotná a až do novely provedené z.č. [355/2011](#) Sb., výslovná hmotně právní úprava chyběla.

[5] Viz dále: ŠMÍDRKALOVÁ, H. Sídlu podnikatelů po novele a problémy s jeho výmazem. epravo.cz [online]. 2010. [citováno 08. 02. 2012]. Dostupné na [www >>> zde](#).

[6] Viz ustanovení § 2 odst.3 zákona č. 513/1991 Zb., obchodný zákoník, v znení neskorších predpisov.

[7] U fyzických osob nepodnikatelů se zapisuje do obchodního rejstříku pouze bydliště.

[8] Typicky například k přemístění sídla do prostor, ke kterým právní důvod k užívání má, či k doložení nového právního důvodu k užívání sídla stávajícího.

[9] SALAJKA R., NOVOTNÝ P. Právní důvod k užívání prostor zapsaných jako místo podnikání nebo sídlo podnikatele a novela obchodního zákoníku. Epravo.cz [online]. 2010. [citováno 08. 02. 2012]. Dostupné na [www >>> zde](#).

[10] Viz dále stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2011 a 3/2011. Dostupné na [www >>> zde](#).

[11] Viz dále: Důvodová zpráva k zákonu číslo 351/2011 Sb., Sněmovní tisk č. 310/0. Dostupné na [www >>> zde](#).

[12] Viz souvislost s článkem 2 odst. 2 písm. a) Jedenácté směrnice Rady ze dne 21. prosince 1989, o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídicích se právem jiného členského státu.

[13] HOLEŠOVSKÝ J. Formuláře pro zápis do obchodního rejstříku - včera a dnes. Obchodněprávní revue 2012, č.2.

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)